

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áimbá agaimakáíye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátinkaraawe. Ísuntavai ísámai asiramái mégwae séna maanáimbá agaimakáíye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namuro-kwáásinté Sáátáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááimo kwégwaraan-kwaasi kawé'á umátinkaniye. Yóni mirán-áimbá agaimakáíye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáási simátimiyo súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye.

² Yóni Áánútuna áséi-kwasaigwara Ísu Káráisiti mináintávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúvávímbá agaimakáíye.

³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúvávínkén-áimbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáimbó isésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawé'á umátinkainana tirunkó kawé'á íníye.

4 kemá Yóni maanáúváimá agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai ísáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaain-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro.

5 Ísu Káráísiti Áánútun-aaí arupí umái simátímíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máéro. kwemá aiva'á pukáimpinkemba usásinkaiwai marapá-káwáá-kwáásírá'á kwégarakwiyiye. Ísu Káráísiti kentáásí imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáásí sáwí-imayaa kwéayusinkaiye.

6 kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aimba kwaikwai'a isaná kentáará'á kawáá úmae iyíníye. áráir-aimban-iyé.

7 maísáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aaiyimbó maitinkáníntavai tirunkó sáwí'a ínana umbaí táníye. miráumai paárinimba mindá áráir-aimban-iyé.

8 Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'o ánásaindara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráiyé.

Yóni Káráísitimba awánarain-kwasai.

9 kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate

Áánútu kwégawaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-

aai simátime'a Ísu siráin-ainkwar'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'-márává'á áwí'a Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana

10 sontaará'á Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aagó uwírenkaamba anónka'a

11 séna awánenda-yantaa'a aúvái-kwandaavimba agaimaré túwénasa Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáó-kwi'a Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore Sátisi-naore Vírátéoviyaa-naore Áréótísiyaa-naore miráumai-naoken-kwaasi ísáaro siráiyé.

12 súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá kúra'makowa'a awánaawanda

13 minónkóná avumpimba moóráwai kwaásiraamba ména ayáátáár-ampanta uréna áintaara'a terávu-amuranda uréna

14 a'nónkwará a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana súgáyáagaya kwéuwana ména aúranko iraráámbá kwégowana

15 aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo miraráámbá kwéuwana aagómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena

16 ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna

óipinkemba taánasatama évarevar-ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo iní'a uráíye.

¹⁷ úwa'a awáné'a áváraumai sáá'a kówa'a kwe-naísamaivimba kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á tátorena séna íma áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne.

¹⁸ pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasí maí'mai'a úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási timanká'á kwégarakwiyundawai úne.

¹⁹ miráumai awánenda-yantaa'a aúváivimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbó paárininkwara'a aúváivimba agayaaó.

²⁰ siyáánúrapa'a avakaeté-o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná ááimba íma paáruraindara'a simáménda isaaó. minávákáété-omba Ísóigona kwaási minávákáété-naopa'a máyáawai owaná minávákáété-o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásímakaiye.

2

mináímbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá kwénaaundawai maanáímbá

simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo.

² mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba asiramáímo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáímo máyáan-kwaasiti mayáiyáváímó ímo tirááímo taimbá tuwánaraumne. évakarawai kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwéseмба keinárawa'a miwí táái isé'a miwítí mayáí awané'a miwíyávé'a kampa'á kwésewemo sembá tuwánaraumne.

³ kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba tuwánaraumne.

⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moóra-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a ávááraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo

⁵ aiva'ó kawé'ó umáímo maémáéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miraráámbá umái maé'a tuwé'a aiva'ó kawé'ó uráantemba miráumai máéro. ímo mirámó é'o kesópa'o tíya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwáana'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe.

⁶ ánivo Níkórásí-kwaasiti mayáiyávé'a tíyámba umátínkáawa'a kegwára'á síyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawé'á kwéowe.

⁷ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. aaí senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaaitawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'mai'a ónááowe. mináímbá aúváívimba

agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁸ Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanáímbá simámumpo simámiyo.

⁹ umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne.

¹⁰ tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a kaíno. maanáímbá isáaro. Sáátáánigo imáyáa timínasa keinárawa'a tísaá umai isánáe sésa tayáto'mai tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentávé'a asiramái méwasa évakarawai tínkamonasaya puwígwáe sénááombanivo kentávé'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a mai'mai'a ónááomba mindá kentí kawé'-méyámbán-iyé.

¹¹ isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba isámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitawai sáwí-marupa'o iramó kama-kama kwéipa'a íma mai'mai'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹² Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáíno. sóipinkemba taánasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáímbá simámumpo simámiyo.

¹³ kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaipa'a máyáambanivo kentáv'é'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe.

¹⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá kwéagaraatinkaawe.

¹⁵ miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórasi-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe.

¹⁶ mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'a kesópa'a teró. ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kumé'a taánasataneimo káráantemba sóipinkentanasatanei minkwáásí karánaumne.

17 Ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima kwíyómpaken-tomba timé'a kwayán-óntámbá minóntánká'á aúná-kwi'a agaimakáin-ontamba timénaumne. mayánááowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

18 Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sísamaigo miraráámbá uráisa'a maanáímbá simámumpo simámiyo.

19 kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentávé'a imáyáa é'a kesé aráápamai mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaam-bayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaitaimba tuwánaraumne.

20 ánivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aaí simátimundawai úne simbá íma tínaaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáásí sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa

toóni'a kwéumandesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá áúnkaawe.

²¹ minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáiyé.

²² mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowaigwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndai'a umátinkanaumne.

²³ kwenáráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináimbá isésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawé'ó ondawáiyá kawé'-mékámá siménaya sáwí'o iyawai sáwí-meyamba tímíniye sénááowe.

²⁴ keinárawa'a Táyatairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-aaí íma taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpár-áimbá íma taagwiyaviyawai íma moórá-umbai-yantaa'a tíménaumne.

²⁵ Áánútuna áraír-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'maráaro.

²⁶ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímakaundantembo iyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro.

²⁷ kesivo kentávéna séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'néimó saweimó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe.

²⁸ minkwáási sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawaima moórá-o'a tíménaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a tíménaumne

Ísu siráimba mináímbá kwesávái siráíye.

²⁹ Ísu simásímatuwena séna ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-ai tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo

² kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-ai tuwáúnavo sé'a táto'mai kawe'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro.

³ Áánútun-ai ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináímbá kwétaagwiyave'a máéro. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba tíménaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba tíménaumne.

⁴ ánivo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái

mé'a kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe.

⁵ sáwí-yantaakomba usáyaaitariyawai miráumai kwayán-únánkwátói úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaavinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a árair-aine su'mai kwésundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwíye'a ontarákén-kirá'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáímó ésa íma usáveranaaowa'a maanáímbá simámumpo simámiyo.

⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiyavé'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne sembá tuwánaraumne.

9 évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívairesá keinárawatavesá sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénááowe.

10 kemá sé'a asiramái mé'a simu'maráaro siráunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'maráantave'a kemá kárákwiyonaumne.

11 sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawe'-mékámá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawe'á oró.

12 naamayáambo naambó ésamo áyáántemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmpá'á naamayáánkaamba aitínkáánasa aasiyaasí maí'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúná-kwi'a agaé'a Áánútuna naaór-awi'a agaé'a ónaumne. mindáó'a Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwi'a tine'á agayánaumne.

13 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

14 Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. áráir-ainkona ááimba kemá é'a Áánútun-aai arupí umái simátíme'a Áánútu tarórurain-tantaakona ááimba úndawai maanáimbá simámune.

15 mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-iyé súsono. kesááimo tirumpimbó asiramáímo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawé'án-iyé súsono.

16 kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba tí'maránaumne.

17 keinárawa'a kampa'á sé'a kawé'á umái mé'a íma moóra-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a óísaniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaaín-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye.

18 kawer-áimbá simátíménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánááontave'a moóra-ontanko áwí'a kóri agaimáímo kawé'ó úmakaan-ontamba meéyáambaranaaowe. unáánkwátóiyaaín-kwaasi tigaeráámbá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyáambaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyáambaranaaowe.

19 kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawe'á umái isáígwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró.

20 maísáaro. keinárawate ménae sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaumne. kesimósámba isé'a ontá tisinké'a iyuwó síyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe.

21 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaiyawaiyave'a sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe.

22 isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba isámai kawe'á oró. mináímbá aúvávimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináímbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

1 Ísu simásímatuwowa'a awánaawanda kwiyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a íyína'a aáno paárinintantaa'a agaráárankanaumne.

2 avekáámbá Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a awánaawanda kwiyómpa'a kawááin-avama kwáyowana minká'á moórawai máyowa'a awánaawanda

3 anekémbá sama kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávárá'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái

úkúraa'namankowana kawááiwai máín-ayampa'a
avumpimbá kwáyowasa

⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi
kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa
minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-
kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói
úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko
áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpímbá
umásokaawe.

⁵ avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba
úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana
mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena
minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-
amankoman-iyé.

⁶ kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá
ságyan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a
éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaempare
túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa

⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaaitarowai
anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai
purumakankáání'a umái Áánútuntavai ísámai
kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási
óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-
evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena
máyowana

⁸ minéiyáímbá túvamai máyówai ava'moraé-
ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-
ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasi
aaváyaavimba enónka'a no'wáamba maarán-ímá
símae kwéiyesa sésa

Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai
ó'oran-kawe'a umái máyáiye. aiva'á

ména ívékwará'a ména maí'mai'a íniye
kwésesa minímá símaesa iráawe.

⁹ minéiyáimbó túvamaimo máyówai kawááin-
avara'a ména aasiyaasí maí'mai'a íníwaimba
áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-iye
kwésumba

¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi
anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasí
maí'mai'a íníwai aísamaivimba kivaíresa áwí'a
mósá marésa anóndakoman-iye sésa ti'nónkákén-
tántáá'á akwáimai aísamaivimba marésa

¹¹ maarán-ímá sésa

kentáásí Ísóigo Ánútu kawenár-úramba éma
amápa-tantaa'a taróruraane. imáyáa
éma amápa-tantaa'a taróruraandayaveta
kesáá máyaunanaya amápa-tantaakwara'a
kwáyáíye. mindáyaveta enáwí'a mósá
kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aimba
awánáiyama asirayánkwará'á méniyone
kwésune

kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaigona kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-
avara'a máyowai ayáánúrapa'a tavú úmakaan-
kwandaaima évarevar-ayampa'a aúváí kwáyon-
kwandaaima tokéna íma awánaigwae séna
avakaeté-sanomba minkwándááír'á tásuwena
tokówa'a

² kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwáimbá
awánaawanana anónka'a séna nááwa kawenár-
úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya
misánómbá tátuwena arírámai awánaniyo súwana

3 kwíyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tátuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe.

4 kawe'á umái mésa misánómbá íma tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-tama'a ówána

5 minánón-kwáásíyínkémbá moórawai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao. moórawai Yútaa-andarakewai usáyaaitaraiwai Tévíti aísavutantambo uráiwai sáwí-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá arirániye siráíye.

6 súwa'a awánaawanda minéiyáímbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásíyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moórawai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráísana Áánútu kwembá ai'maráísana amápa'-marava'a kunkwénaaiye.

7 misípísípí-aráákaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna

8 minéiyáímbó túvamaimo máyówaiye moórakwai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívairesá uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná

ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo
kwéseмба mináséi-kwíyúmbá kwéisaintemba
námúnaamo sembá kwéisaiye.

⁹ aúná-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéма usásinkaanda
mindáyavai sáwí'o umáimo
máýáampinkemba tí'mai Áánútundei-
i'a umátínkaraane. amápar-akun-
andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-
o'on-aimbo kwéсен-kwaasivinkemba
évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-
kwaasivinkemba évakarawai kwétire
amápa'-maravakemba évakarawai kwétire
mirá kwéondayavai kawenár-úramba
po kanaán-umai misánómbá tátuwe
kwandaaimá ariráníyone.

¹⁰ kawáái'a umátínkaraanasa Áánútu kentáási
Ísóigona mayáímá maésa marapá'á mésa
kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai
misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone
sésa mínímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-
kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á
íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa
kawááin-avara'a minéiyáímbó túvamaimo
máýówaiye úkúmaresa mésa

¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna
usásinkaiwai kawenár-úrambilan-íye.
mindáyavena póna kwená asirayánkó
kwaíkwai'a isaná kawe-tántáá'a máráísana
kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isaná
kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana

kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-
 aaimba kwaíkwai'a isatá kwenáwíta mósá
 kwémaraumne
 kwésesa mirán-ímá suwa'á ísaraumne.
¹³   minkákémbá   kwíyómpakewaiye
 marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwí-
 nómpínkéwáiyé maarán-ímá sésa
 kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai
           kentáásí   sáwí-meyambo   mairáiwaine
           túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé
           kwésunanaya kentí
 ó'oran-aaimba kwaíkwai'a ínana kentí
 asirayámbá kwaíkwai'a íníye
 kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa
¹⁴ minéiyáímbó túvamaimo máyówai sésa árrair-
 aiban-iyé suwasá minánón-kwáásiyómbá
 aísamaivimba kívairesá kwená imáyáa ésa áwí'a
 mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda
 sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo
 mairáiwai   aiva-sánómbá   tátuwowana
 minéiyáímbó   túvamaimo   máyówaivinkemba
 moórawai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna
 tiyó súwa'a isé'a

² awánaawanda moóra-poigo áwí'a ósimba
 kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena
 túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai
 usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana
 usáyaaitaraiwai namuro-kwáásí usáyaaitanae
 séna kúwa'a awánaraumne.

3 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo
mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana
minéiyáimbó tívamaimo máyówaivinkemba
moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana

4 moórá-poigo áwí'a ósimba naaeyayán-
ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana
taanasatama aména asirayámbá amúwana taumó
karáí-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa
tínkankaawe.

5 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo
mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana
minéiyáimbó tívamaimo máyówaivinkemba
moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda
moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá
moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá
tokówana

6 minéiyáimbó tívamaimo máyówaivinkemba
moóráwai ayawaimá táínana sáwíyan-tomba
kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona
meéyán-tómbá sáwíyan-tomba maésa moórá-
mora-umai mayánááowe. masawémbó atiyén-
taeramba mintáímá íma sáwí'a íníyone. ándágo
arampinkémbá anombá kwénaan-kigau íma
sáwí'a íníyone siráíye.

7 minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo
mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana
minéiyáimbó tívamaimo máyówaivinkemba
moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a

8 awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba
terávu áúmaisán-osinkoma moóráwaimba
ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a
púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a
púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama

éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá timúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwévowasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámimo póímo tuvú'máímo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási timankó méraawe. minkwáásíyómbá Áánútun-aai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa

¹⁰ anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona ááimba po marapá-kwáásí sínkankaawai nósa-tawai anondá aai simátinke sáwí-meyamba timíníyono suwaná

¹¹ moóráwai kwayán-únákwátói moóra-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'máréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáímó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba tíménaumne siráíye.

¹² minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana

¹³ anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'á kunkáíye.

14 kwátóimo tavú úmáraantemba sokón-tawaai
tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare
nonavuvumpa'-máráwé moóráva'-moravata
uráiyé.

15 marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-
kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óísankwara-
kwaasiye asirayánkwára-kwáásíyé ó'owiti mayái
kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi
kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare
óntampine muri-áívíné aúpá'á mésa

16 omákontavaiye óntankontavaiye
sésa kawááin-avara'a máyáiwaiye sip-
isípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a
siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro.

17 áwáá'o siyí-kánáá tísatá íya aseránaumpo
augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

1 isé'a minkákémbá awánaawanda
kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa
amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa
marararé taairaré uwí-nónkaré úndáma toráivo
sésa tátokowa'a

2 awánaawanda kwíyómpakemba moórá-
kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayái-
yántáá'á Áánútu asirayánkwárawáíndéí toréna
minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé
uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-
eiyaindarau tááyena

³ anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáásí túwayaanka'a aúváí agaimáráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana

⁴ séna Ísareri áánimbaa'a tisaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúváí agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe.

⁵ minkwáásí Yútaan-andaraken-kwaasi 12,000 kwaasi uwasá Árúpenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá

⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá

⁷ Símiyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá

⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúváí túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráisitina kwaásiti kwaasái.

⁹ isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andaraken-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únánkwátói

urésa aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa

10 anónka'a sésa Áánútu kentáásí Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáímo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaiye suwasá

11 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máín-ayampare anón-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kívairesa Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa

12 sésa áráir-aimban-iye séta Áánútu áwí'a mósá kwémaraunanaya kwená ó'oran-aaimba kwaíkwai'a isaná kwená kawer-ímáyáágó kwaíkwai'a isatá kwentávéta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómba isaná kwená asirayánkó kwaíkwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisata áráir-aimba iyéyá kwésune siráawe.

13 minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísa ena séna kwayán-únánkwátóí uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyó súwa'a

14 kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaemá kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawé'á umái máyáawe.

15 mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyaavimba eénáinka'a

no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'-
mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai
miwí tapáinana

¹⁶ íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwará'á
íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma
koko'á ínasa kawe'á umái ménaaowe.

¹⁷ kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai
kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna
miwír'á kárakwiyena tí'maena kawe'-nómpá'á
mótinkainaşa minkáwé'-nómbá nésa maí'mai'a
ónááowe. Áánútu miwí ti'numá uwátiyuwainasa
íma ivi'á táiyana moóra-yantaa'a íma aáváán-
tuwáiyamba kawe'á umái ménaaowe anón-
kwaasivinkemba moóráwai simásímakaiye.

8

naaé-sanomba tátukain-kwasai.

¹ simásímatuwowana sipisípi-araakaawai ken-
táásí sáwí-meyambo mairáiwai naaé-sanomba
tátuwowana kwíyómpa'a sáwíyanka'a íma aaí sésa
íma túwaai kwésuwa'a

² awánaawanda Áánútu aúranka'a
kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté
máyówana moóráwai avakaeté-uwiremba
timúwasa maisorésa máyówana

³ moóráwai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-
avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-
kanama agáyón-taareira'a taména óntanko
áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana
áséi-kwiyumba ún-kanama agayáinkwáe séna
sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási
kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwar'a
kwéisaiye súwana

4 tátokon-taavepimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áínkwará'á isówana

5 minkákémbá mintáávé'á mairéna taareirákémbá iráámba maimái mintáávépímbá marówana iramá kówana marapá'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráiyé.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.

6 maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwíremba tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná

7 aivakéwai uwíremba tuvuwúwana kaaígwará iragwárá naaegwárá'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwárá taaigwará amápa'a owáígwárá'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwárá'á kawé'á uráiyé.

8 úwana miwá ánaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaan-tantaa'a iramá kamái kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana

9 mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.

10-11 ánásasuwowana minkáé'nárai tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana oómbó kúraráantemba anón-oko áwí'a ikaa'á vain-ó'án-iyé suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwárá nonayumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawé'á úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi nésa pukáawe.

12 púwúwana minkáúmbónárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawe'á úwana moórá-ayampa'a túnkuwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáápa'a marówana túnkena no'wáán-avuntamba sán-karéna eenáínka'a túnkena mirá úwa'a

13 awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úramba araravámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásítópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbonárau úwoi máyáamba pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

1 isááwánana minéiyáíndárau tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéumba íma kwáyom-baikaken-kima amúwana maimaéna

2 mimbáíkoná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intembá mimbáípinkémbá iyéna aaváúgwará kwíyónkwara'a mói úyatuwowana

3 minúmúmpínkémbá a'nórímbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá miná'nóríntónkó mirán-ásíráyámbá torówana

4 miná'nóríntóntávéna moóráwai simátiména séna taaigwará owáígwará karaan-tantáákwará'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a

agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúváí túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tíyáaro.

⁵ íma puwígwaívo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáiyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intembá mirá tí'a íno.

⁶ minkánáávimbá títe ínasa puwónaumne síyambanivo puwónááon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráíye.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nóríntónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáiyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa ti'nómpímpá'á óntanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana

⁸ miwí ti'nóntáu ayáátáá'a aarai ti'nóntauraamba úwana miwí túwááyaamba asirayámbá anón-iyanti túwááyaankaamba úwasa

⁹ tíntaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyáántámbo taantembá miná'nóríntónkó tiyóísántámbo kwétesa

¹⁰ miwí timéraampa'a kwaivain-áwááyaankaamba ésa kwaásimo vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásíráyámbá tokáawe.

¹¹ miwítí anóndako avéúnyaaí-maika'a kárakwirowai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkóná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-íye siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriniye kemá Yóni sune.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba

moóráwai uwíremba tuvuwúwana Áánútu
aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a
évarevar-ayaairakemba aaigówé su'mai súwa'a
isááwánana

¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba
tokówaintavena séna anón-donko áwí'a
Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-
kwayo'narawa'a éiyaimba ándávakemba
ayútinkao súwasa

¹⁵ amu'mamáesa kwéiyuwana minkánaá
túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-
kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi
tínkamonasaya puwígwáe sésa kuwasá

¹⁶ áái'o tiyánaáon-kwaasi ósin-arósáanumpimba
kun-kwáásímó táámpomba sáwíva'a 200,000,000
kwaasiman-owe isé'a

¹⁷ kaainkáání'a umái awánaawanda sáwívar-
osin-aroaanumpimba máyón-kwaasi tintaava-
kweu'a naaeyayáné sokóne terávuwe mirán-
kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa
ósin-ti'nóntómbá anón-yan-a'nonkaamba
asirayán-ti'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba
iramá kένα úmúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena
mirá kwéuwasa

¹⁸ kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa
moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-
tantaa'nei tínkamuwasa pukáawe.

¹⁹ minósíntómbá íma tóipine su'mai asirayámbá
torésa timéraampakwara'a iraankavayaan-
á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaási vomasá
pukáawe.

²⁰ vomasá púwúmbanivo túvaimo máyón-
kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa
kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-

o'on-ontandei taaineí úmakon-tantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúramba awánéna íma aai íséna íma kwénaain-tantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa

²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwasamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaai gona kwaasái.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó káátarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naamayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áísámáimá kwáyowana

² sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáánépar-aisamaima marará'á támarena

³ kwaási inkáiséraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a

⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváivimba agayánáe kwéowanana moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna mináímbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváivimba agayaaó súwa'a

5 **minkákémbá** awánaawanda kwíyómpaken-
kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna moórá-
aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai
ayáámba mósá tuwéna

6 **Áánútuma** aasiyaasí maí'mai'a íníwai
aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare
marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-
nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare
úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata
amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye.

7 **naaóvá'á** **Áánútu** kwená kwayó-
kwáásí kwenáái simátímakowaiyavena séna
aúpá'á tukáunda-aimba paáriníye siráimba
ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a
uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba
moóráwai uwíremba tuvuwínana mináímbá
paáriníye siráíye.

8 **minkákémbá** kwíyómpakewai simásímakowai
simásimena séna moórá-aisamai marará téna
moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwáí
ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba
komayaaó súwa'a

9 **kwenópa'a** kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai
simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba
taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye
súwa'a

10 **minkwándáái** maimái násuwaawanana
sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá
ikaa'á vówana

11 **minkákémbá** simásimena séna moórágwara'a
Áánútun-aaí simátiminyone. ó'on-o'on-kuwara-
kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye ó'on-o'on-
aimba kwésen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré

Áánútumo
simásímakaiye.

ínín-aimba

simátiminyone

11

Áánútun-ai simátímakaayan-kwasai.

¹ simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taarei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táampe

² ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaasi tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó.

³ kae'nárai asirayámbá timé'a ti'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáai árai'a simátíma'maesarai iyóyááoiye simásímakaiye.

⁴ Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táimá mintáigó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáigóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásírái óye.

⁵ minkwáásíráiyávésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíníye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó iyamba kavuwínasa puwónááowe.

6 Áánútu mindárai asirayámbá timúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aaí kwésimatimiyán-kanaavimba íma aa'á tíniye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íniye. tí'a ínomo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a t́nor-aimo síyanaraimo éna mirá íniye.

7 mirá ínasarai mindárai Áánútun-aaí simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaitainasarai puwíyana

8 anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á pukáipa'a mindáoko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare miv'á'á mindárai túma kwáyainasa

9 ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái íniye.

10 Áánútun-aaí simátímakaayandarai marapá-kwáásiyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-ainko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáraimo puwóyááoyantavena tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe.

11 minkáúmbó-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai tááma timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana

12 kwíyómpakemba moórawai anónka'a simátimena séna maavá'á íyókaiyo sínasarai

ainámpímbá iyíyasa kentí namuro-kwáásí
tuwánáiyana

¹³ mirá-íya-tawai anóm-barima táinda anón-
daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa
moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái
sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo
túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá
kwétainṣa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená
ááimba ó'oran-aaimban-iye sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíní'a awáné'a sé'a mirá
umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naaé-
sawi-meyamba sáwíyanka'a tíníye sune.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a
ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana
miwí tinaaemba moóráwai uwiremba tu-
vuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai
sésa

marapá-kwáásirá'á	kawáá	uráawai
ánásaawasarai	kentáásí	Ísóigoe
usásinankaiwaiye	aasiyaasí	

kawáá úmae iyóyááoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwai aiyayaan-umai éiyain-
anon-kwaasi Áánútuna egwaa'á kawááuwai
máyon-ayampa'a mésa aísamaivimba kívarisa
kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa

¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai
aiva'á mé ívékwará'a máyaandawai e
sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a
ááimba ásámai kwégawaa ónda póta súwiya
kwésune.

18 amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíníyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáásí enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá máraawaiye kawe'-mékémbá timé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone siráawe.

19 suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawe-ánáveumba kwáyowana naaóv'ó Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááinkóntéi kwaasái.

1 awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-ininko máyowana aaváúgó kwená unáánkwátóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a kwáyowana

2 á múkwara'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana

3 minkákembá kwíyómpa'a moóra-umasitaikwara'a éna kwaási agaráátinkai-umasitai'a maará éna arááimbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwará'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpínkembá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana

4 kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moóra-ayampaken-o'a améraandei kwiyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánáe séna máyowana

5 inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miníyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana

6 minínínkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátááka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráiyé.

7 kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirowai áwí'a Máíkeri kwemá kwená kwayó'náraware arááínkówé kwená kwayó'náraware áái'a tíyówasa

8 Máíkeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááínkówé kwená

kwayó'náraware kwatuwésa

⁹ anón-araainkomba awéntáyukaawe.
naaóv'á marapá'á iraankavayaambá aúkéna
kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáási
kampar-áimbá simátíma'maena kwéiyisasa
árai'a siyé kwésewana kwaási simái
sáwí'a kwéumatiyuwaiye. kwenté kwená
kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á
kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai
anónka'a séna

Áánútu aúranka'a ména kentáási kwaásiyavena
sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae
iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á
kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo
tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye.
kentáará'á kawáá éna asirayán-úrandako
póna mégwésiraisata awánaraumne.
Áánútu ai'marówana marapá'á
kunkáiwaina asirayántá awánaraumne.

¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba
mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba
pósa Áánútun-ai arupí umái simátíma'maesa
kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa
íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba
usáyaaitaraawe.

¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai
mináíntáv'é'a imáyáa é'a aamoí oró. ánivo
Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba
pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi
sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba

tuvuwínín-kanaama sáwíyanka'a tínimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiye kwíyómpakewai siráiyé.

¹³ súwana minárááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaiyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana

¹⁴ arááínkó minínínkómbá tuvúwívo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye.

¹⁵ arááínkó minínínkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana

¹⁶ maragó áwa'naa ena kweyáárika'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana

¹⁷ arááínkó minínínkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenáráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráiyé. kwenáráá'maa'a miwí Áánútun-aaí ísámai kawé'á ésa Ísu siráin-áimba simátíméwaimañ-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá
anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá
iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana

áwááyaamba a'nómpínkémbá siyáánkai
 irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyáánkai
 mináwááyáámpímbá kwáyowana Áánútuntavai
 simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á
 agaimái kwimakówana

²⁻³ kwemá anón-avaar-iyankaamba ména
 aísamaima anón-iyanko aísamairaamba
 kwáyowana ói'a aváár-iyán-óikaamba kwáyowa'a
 awánaawanana ááéma moóráwai puwínkwáe
 séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-
 avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna
 úwoi máyowana arááínkó kwená asirayámbá
 aména simáména séna marará'á kawáá úndava'a
 kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi
 awánésa táátavai ésa kentáásí anóndakoman-iyé
 sésa kwenarááíma kwarésa

⁴ arááínkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá
 ámakontavesa arááínkóná imáyáagwara'a mósá
 marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá
 marésa sésa anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba
 pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe
 siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináváá-kwámbá érankowana
 ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba
 simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái
 ava'moraé-kwiýomba Áánútu érankowana ména

⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a
 simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáipa'a simái
 sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái
 sáwí'a umátinkomba isááwánana

⁷ Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye
 áái'a tiyamái kwéusayaaitena amápar-akun-
 andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye

ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa

⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma taróruronka'a sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai pukáiwai kwená aúváivimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáivo mináúváivimbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni súnnda ísáawai pó'a mináimbá ísámai kawe'á oró.

¹⁰ ándáva'a mótinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamónasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máero kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá íréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyáámbá kwáyowana amósámba arááínkó amósánkaamba éna

¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máráaro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináimbá séna

¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwo súwana kwaási túranka'a kwégumuwana

¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo

awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáásí sáwí-
 ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátimena
 séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a
 úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááemo
 moóráwaimo puwíngwáe séna tuvúwúwana úwoi
 máyowaintavena mináímbá súwasa isésa mirá
 uwaná

¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-
 kwanko áúwawakaani'o úmárówaimba ááma
 amúwana aai séna kesí imáyáama íma mósá
 makáawai tínkamiyasa púwóro súwasa mirá
 kwéuwana

¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa
 anón-kwaasiyeúwoi-kwaasiye óísankwara-
 kwaasiye óísaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-
 kwaasiye ó'owiti mayáíma kwémaesa meéyámbá
 ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi
 anón-avaa-kwankona aúvái agayésa évaka'a
 túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a
 agáyówasa

¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a
 agáyówasa évakarawai náámpaamba agayésa
 mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a
 agaimárón-kwaasi toómbá meéyán-uwasá ímo
 mirán-áúvái agaimárón-kwaasi íma toómbá
 meéyán-uráawe.

¹⁸ kemá Yóni sumpo mináímbá kawé'á
 umái imáyáa oró. kawer-ímáyáágwárá-
 kwáásí mindáámpáánkóná ááimba isánááowe.
 mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iye.
 mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

aúná-ima siráan-kwasai.

¹ minkákémbá awánaawanda kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai moóra-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a

² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa

³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúná-ima kwésesa marapá-kwáásívinkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáásí mínímá kanaán-umai kwésesa

⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwésesa arupí umái mésa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaasi ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe kwésuwasa

⁵ miwímá íma kampar-áimbá kwésesa miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'á ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

⁶ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena áséi-kwasai kwaíkwai'a ínín-kwasai marapá'á

máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-
kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye
ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-
kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena
simátimindayavena araravámaena kwénaaena

⁷ anónka'a séna Áánútu aavimbá maitinkánín-
kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a
kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye
seró. kwíyómiba maramá uwí-nómbá non-úramba
tarórurairwaina imáyáa é'a áwí'a mósá máráaro
kwíyómpaken-kwayo'nako siráiyé.

⁸ súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-
kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a
Pépíroni-nao'a tawisínaawisi umásukaiye.
mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-
maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái
métinkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa
uráawe minkwíyómpákén-kwáyó'nákó siráiyé.

⁹⁻¹⁰ súwana minkáé'nárai tínaaembo
kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna
kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe
kwenáúwawakaani'a úmárówaina imáyáawe
mósá máráan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníye.
mináváá-kwánkóná aúvái túwayaankare
tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a
tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a
tiyínasa kwíyómpakemba kawé-kwáyó'nárawa
túrankare kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai
aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba
ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa
ménaaowe.

¹¹ iravínkémbó úmúmbo iyíntemba aasiyaasí títe
úmae iyíníye. anón-avaa-kwankona imáyáawe

kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe
mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúvái
tine'á agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe
úmaena iyíniye.

¹² kemá Yóni sumpo Áánútuna kwaási ísáaro.
Áánútun-aaí kwétagwiya'e'a Ísuwe aráápamai
máyaáawai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwánda moóráwai
kwíyómpakemba simásimena séna maanáimbá
aúvái-kwandaavimba agayaaó. ívékwara
naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyaáawai
puwíyanamo éna Áánútu kawe'á umátinkaniye.
Áánútun-amanko simásimena séna mináimbá
árair-aimban-iyé. ívé'a mayáímá kwémaesa
naaémba aagándésa miwítí mayáívinkémbá
paárinin-tantaa'a miwívá'á kwéniye
simásímakaiye siráiyé.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-
úrandakoraawai kwayán-áinánká'á ména
a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a
kóri-ontandei úmakon-kanumo'a kwáyowana
ayáámpimba áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-
bánkárá'á tokówana

¹⁵ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako
kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena
ainánká'á máyowaintavena anónka'a
séna marapá-tómbá kareparáivo toómbó
akaráníyonda-kanaama kwétivo kaetám-
bánkárá'á toké akaraaó súwana

¹⁶ ainánká'á máyowai kwená kaetám-bánkárá'á
tokéna mintómbá ákákaiye.

17 akarówana mimbónó'-náúmpákémbá
ánaaembo kunákárúwowai kwegwará'á
áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkára'á
tokéna máyowana

18 moórawai kwenánaaemba kwíyómapaken-
kwayo'nako irará'á kárákwirowai póimo
tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba
kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a
kaetám-bánkára'á tokówaintavena anónka'a séna
marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-
bánkára'á toké minándá-árámbá akaraao súwana

19 iséna minándá-árámbá kárámai makáiyé.
aísamaivimbo makénamo mapamínanamo
anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé.
minándá-áránkóná ááimba sáwí-kwaasimo
éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo
mapámintemba mirá éna

20 ándá-aramba mapáankon-ayampa'a anón-
daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási
tuvúkáiyé. ándá-aran-anombo kumíntemba
miwítí naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá
kumeémena kwaási kwénawikena ayáátááka'a
kunkáiyé.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

1 kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a
umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana
sáá'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa
kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a
mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa
minávákáété-sáwí-méyámbá tímatuwaiyanamo

misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawai kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwíremba tímakowasa tokésa mésa

³ imá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáási sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa

emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawe'á umái kwémayaane.

⁴ Ísóigoo ewé su'mai ó'oran-kawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaimban-iyé sénááowe. ená kawe'-máiyáiyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe non-awámpá'á máyówai mínímá siráawe.

⁵ suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa

⁶ kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo timénááowai mináóká'-

náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-
únánkwátói sùgáyáagaya ún-unankwatoi urésa
tíntaara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa

⁷ éiyaimbo túvamaimo máyówaivinkemba
moóráwai ayakaeté-taave'a timúwasa
mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó maí'mai'o
íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana

⁸ naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna
mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená
ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa
kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa
avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-
meyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma
iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

¹ minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá
moóráwai minávákáéténárawatavena anónka'a
séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o
tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana

² minávákáéténárawapinkemba aivakéwái
kwená táávepinkemba marapá'á ayáúsuwowasa
anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa
kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa
mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba
túwawaapimpa'a kówana títe uráiyé.

³ úwana kwenánaembo máyowai kwená
táávepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowana uwí-
nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana
uwí-nómpínkén-kwámbá putásaraiye.

4 putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowana naae-nómbá aúkúwa'a

5 minkákémbá isááwánda kwíyómpakenkwayo'na'a nonká'á kárákwirowai séna emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwará'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane.

6 ená kwaásiye enáái simátímakaawaiye tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawé'á kwée miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwirowai súwa'a

7 isááwánda moóráwai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane

siráiye.

8 súwana minkáúmbónárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba aaváúrá'á ayáúsuwowana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kain-tembá aa'á kéna tinepái ó'oraumai kówana

9 títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiye sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-iye íma siráawe.

10 íma suwaná minéiyáíndárau tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwowana túnkuwasa kwemá kawáá urówai

tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa timááví túwááyaandei kwéunkaresa

¹¹ títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

¹² íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nonka'a ayáúsuwowana mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ka'náguraiye.

¹³⁻¹⁴ mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kamparáímbó simátimakowai óipinkemba awáímá túwasa minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táraváá-kwámbá mésa ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaaesa kawáá-kwáásí tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe.

¹⁵ kemá Yóni simátíme'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmónnda simu'marésa unáánkwátói úmaresa máyaiyawai íma unáánkwátóiyaaaintavesa tigaemá ónááowe Ísu siráíye kemá Yóni súne. awánaawaanda

¹⁶ minkákémbá kawáá-kwáásí tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámágétoni-maravare kwésesa torupamáí méraawe.

17 máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwowana moóráwai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásgwiye súwana

18 kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékwará'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena

19 anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tiyéna miwítí sáwí-meyamba anómba timúwana

20 nonavuvumpa'-márámá amápa'a nawíkasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana

21 kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaaíyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaiyaramba anómba sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

1 sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a eénánká'á nááin-inimba sáwí-meyamba mayáinda agarááránkáano. minínínkóná ááimba

anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-
iye.

² mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o
sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi
mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó
ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-
o'om-baravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe
simásímakaiye.

³ simásímatuwowana Áánútun-amanko
kempímbá anómba umásinkowana
minkwíyómpákéwái sí'maena kavóná-marava'a
mósinkowa'a awánaawanda moórá-anon-
avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena
ména áúwawaa'a naae-áúmá kwáyowana
Áánútumba simái sáwí'a umánkaron-aimba
ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba
kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba
siyáánkai usarówana

⁴ minínínkóná unáánkwátói évaka'a naae-
únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoi uréna
kwená konaariri-yántáá'á sáwívar-ontamba
tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei
úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-
ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena
sáwísawaamo uwáíná ááimba mindón-ánávímbá
kwáyowana

⁵ áúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a
áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa
é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne
agaimaréna súwana

⁶ Áánútuna kwaásiye Ísun-aai simátímakowaiye
tínkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo
uwo'aó'ó ontembá minínínkó tínkamena uwo'aó'á
úwa'a awánaawanda sáá'a kówana

7 kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba iráisana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté miwítí ááimba simámenaumne.

8 awánaánda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúniyaaim-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaníye. Áánútu maramá íma tarórunka'a maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

9 simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináínkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-íye. miná'nónkóná ááínkwará'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe.

10 minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'aasei kawáá urésa púwúwana moóráwai máyáimba póna moóráwai aáno paaréna sáwíyanka'a méníye.

11 mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaaemba kawáá umai méníwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaníye.

12 siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái íma mairésa naaemba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairésa sáwíyanka'a kawáá ónááowe.

13 miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá

ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona imáyáa kwarésa

¹⁴ kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaítana amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaítarawai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaítaniye. tááyena kesí kwaásin-owe siráísasa kwembá íma auwésa kwenaráái kwégwaraawai usáyaaíndara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

¹⁵ simásímatuwena séna awánáánda-nonkona ááimba eénánká'ó nááín-ininko máyáín-donkona ááimba sáwíva-kwaasi amápa'-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe.

¹⁶ aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tíyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwátói ayú'máyáawana unáánkwátói-iyaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááowe.

¹⁷ Áánútu misáwí-kwáásí imáyáa timúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásíráyámbá anón-avaa-kwankomba amésa pósa Áánútuna imáyáavinkeni'a íyana Áánútumo siráín-aimba paáriniye.

¹⁸ minínímbó awánáánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uráin-kwasai.

¹ simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómapakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana

² anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawiyantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe inkáísén-dumawe mindáópa'a máyáíye.

³ Pépíróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásaguraawe siráíye.

⁴ minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro.

⁵ Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro.

⁶ Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkao. sáwívaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó.

7 tirááímo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawe'-má'yáiyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaaḡ. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe.

8 Áánútu Ísóigo aaivimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba timínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye siráíye.

9 simásuwena séna amápa'-maravaken-kwaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampóí'a urésa ivi'á tánááowe.

10 miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiye. asirayán-dáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráíye sénááowe.

11 síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óísamba íma meéyán-unkakémbá pukáantavesa mindáyavai amápa'-marava'a óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe.

12 miwítí óísamba tíma'maesa kwénaaon-oisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoíye évaka'a naaeyayán-únánkwátói taaimá kawe-kwíyúmbá ún-taaiye évaka-tantaa'a póáwááyandei ésa

taaineí ésa naeeyayán-óntándéí ésa asirayán-óntándéí ésa kaawai-óntándéí úmakaan-tantaare

13 áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-kwiyumba úm-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-tone póima évaka'a purumakané sipisípiye ósine póimo maimaénamo nááín-kaariye kwayó-kwáásíyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiye mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbaresa pukáantavesa ivi'á kwétesa

14 sésa tirááímo kwétain-tantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarirí-yántáaré ánásaimba póna íma ó'a paáriniye sésa

15 óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwétimesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwímeyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táatavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa

16 eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. miwí kawer-únánkwátói naeeyayán-únánkwátóiyé sokón-unankwatoiyé urésa miwítí konaarirí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe.

17-18 mimbórá-táwai miwítí anón-oisamba sáwísawaa umásukaiye sénáaowe. nompísípiyó tivoísáiyé nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaawaiye nompí-sípívímbá úwoi kwénaaowaiye nompí-sípívímbá óísamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi

mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-iyé sésa

¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáúndaya siruntá kwéiyé. mindáópakenkwaasi sáwívar-oisamba makáamba pósa nompísípívimbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiyé sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiyé Áánútuna kwaásiyé Ísuna aantá-kwaasiyé Áánútun-aaí simátímakaawaiyé tirunkó kawe'á íníyé. Pépíróni-naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímínana póna tirunkó kawe'á íníyé kemá Yóni súne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna minúmbái-óntámbó máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeéemenamo aúyokwintemba minánón-dáóko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe.

²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwíremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa imá sésa íma mirá síyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróriyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe.

²³ oómbá íma kúra'maesa nááiyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa

unáánkwátói-i'o káinda íma awánanaaowe.
mindáópaken-kwaasi óísamba tíma'maesa
kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae
kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe. pukaa'ó
agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa
kampa'á sésa kawé'á kwéowe sésa misáwí-ámbá
kwakáawe.

²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa
Áánútun-aaí simátímakaawaiye Áánútuna
kwaásiye tínkamuwasa pukáamba póna Áánútu
anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráíye.

19

kwíyómpa'a imá siráan-kwasai.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-
kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa
Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáásí
Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaitarena
kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná
asirayánkwáráwái ména

² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba
kawé'á umái arupí uráíye. mindáópaken-kwaasi
amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái
métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa
uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye.
mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a
tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-
meyamba tímakaiye

simásuwesa

³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a
iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena
íma ánásaniye

suwasá

⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kivaíresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aaiǵówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasivinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenáísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máráaro siráíye.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne.

⁷ aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amu'marésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená áaimba ó'oran-aaimban-iye kwésune.

⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.

minúnánkwátóigona áaimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

⁹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó

simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánááontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiye simásímatuwena séna Áánútu mináímbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a

¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kívairaawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-aaí simátíméwaimo sembá Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moóra-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aaivimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tíyáimba arupí kwéena

¹² aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moóra-awí'a agaimakówana mináwíkóná ááimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisena

¹³ kwená unáánkwátói naaevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátínkáiwai Áánútun-aaigoman-iye kwésuwasa

14 kwíyómpakewai áái'o tiyánááowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana

15 kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íníye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásíyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba timínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá timíníye.

16 kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-íye séna agaimakáíye.

17 agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamo kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási timakáán-tómbá timínimba pósa tayorupanááowe.

18 kawáá-kwáásí timaré i-kwáásítí anón-kwaasi timaré asirayán-kwáásí timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráíye.

19 súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe

amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí
i-kwáásíyé torupésa ósin-arósáánumpimba
máýowaiye kwená kwaásiye áái'a tiyáíyanesa
toruparówasa

²⁰ ósin-aróráánumpimba máýowai anón-
avaa-kwankomba tátoresá kampar-áimbó
simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma
anón-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai
ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-
kwankona aúváimo tine'ó agaimakáan-kwaasi
kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáamo
mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái
métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai
tátokesa úwoi máýówasa sáwí-marupa'a iramá
káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-
barupa'a túwówana

²¹ ósin-arósáánumpimba máýowai
minkáé'náraití kwaási óipinken-tanasatanei
karówasa putásowana numayónkó tima'á
ááinaraiye.

20

ayáátááka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda
kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména
avéúnyaaím-baipinken-kima tokéna asirayán-
ándá umbaí tón-andama tokéna

² arááínkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á
iraankavayaambá aúkéna marapá-kwáásí
kampar-áimbá simátíma'maena iráiwai áwí'a
Sáátáánigomba kuntáto'mai 1,000 ima úwoi
ménintavena asááúmarena

3 avéúnyaaím-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátiminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánásainana ayúrankainana sáwíyanka'a naaíníye.

4 minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-aaí Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúvái túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Káráísitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaaowe.

5 minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe.

6 pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayái Ísu Káráísitina mayái kwémaesa Káráísitiye kawáá-máyái kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

7 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana

8 amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áimbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi mésa

9 amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáásí kunkavútuwowana

10 Áánútuma kampar-áimbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áimbó simátímakowainte timéntayukaim-baipimba améntayuwowana tí'a úmae kwéiyena íma ánásaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

11 minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwayá-ávámá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaar-uréna aúyokuwa'a

12 awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaiyimba kwaási aúnái'o umáímo maí'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaiyimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisená aaiyimbá maitínkaraiye.

13 uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrapa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aaivimbá maitinkéna

14-15 kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaavimba ímo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a timéntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwará'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúná-kwiyom-barukona kwaasái.

1 minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúná-marawe aúná-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a

2 awánaawanda aúná-nao'a kawe'-náór-úramba kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaan-dao'a úmbanivo aúná-nao'a úwana aúwininko aúná-unankwatoi konaarirí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáo'a konaarirí úmakowana

3 kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna

4 miwí ti'numá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwinasa pósa íma puwésa íma toikampóí'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íníye siráíye.

5 súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúnáma kwéune simásuwena séna maanáimbó simámunda aúváivimba agayaaó. mináimbá áráir-aimba póna paáriniye simásimena

6 séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwará'a mé'a maí'maí'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáindawai nombá tíménasa íma meéyáambaraiyamba úwoi tíménasa aúnái'a umái maí'maí'a ónááowe.

7 sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesópakemba kawe-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe.

8 ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamai máyáawaiye sáwí'o umái máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraawaiye kampar-áimbó kwésewaiye mirámó on-kwáásí sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'maí'a ónááowe siráiyé.

9 súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaiwinkemba moórawai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásí agarááránkáano súwana

10 Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawe'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana

11 Áánútuna ságayamba mindáoopa'a kwáyontavena mindáo'a sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáo'a mirá éna sán-kwégowasa

12 íí'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana

13 aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa

14 óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontamba marésa minóntánká'á íí'á úmakowasa minóntánká'á kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

15 awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáoore minóntáwé miníré agambaráínda-tamayo'a tokéna

16 mindáoopa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbórái'a éna ayáátáa'a 12,000 úwana

17 iikóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana

18 miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáo'a kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa

19 ii'á úmakon-ontanka'a konaarirí úmakesa kawer-óntándéi konaarirí úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa

20 miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaarirí úmaresa

21 moóra-ontara'a suwáasuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-suwaasuwaakinei minóntárávámbá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráiyé.

22 ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáásí sáwí-meyamba

mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana

²³ mindáópa'a Áánútuna ságayanko sáma kwégamatinkowana kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana

²⁴ mindáópa'o sámo kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sáma kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana

²⁵ mindáópa'a no'wááni'a íma ínasa pósa íir-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa

²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana

²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áímbá kwésiyawaiye íma komaíyasa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúvái-kwandaavimba aúnáí'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moóra-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaintei avarákémbá kwégumumba

² mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa maí'mai'a ónááon-taeramba

moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá
 imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-
 kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánásainana

³ Áánútumo sáwí'a kwéoyo túwáaro sínda-
 yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáásí
 sáwí-meyamba mairáiwaintei avamá kwáyainasa
 kwená kwayó-kwáásí kwená imáyáa mósá
 marésa

⁴ kwenói'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a
 agaimaráiyana

⁵ no'wáamba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo
 Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá
 íma kúra'mare maésa kawáá-máyái maimaésa
 kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako
 simásimena séna mináímbá árair-aimba
 póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái
 simátíméwai kwenamankómbá tímiwai kwená
 kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna
 sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayái-kwáásí
 agaráátinkaaó siráíye súwana

⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne.
 mináúváívímbó kwáyáin-aimbo sáwíyanka'o
 paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai
 tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a
 kwíyómpakewai agaráásínkaraiwai aísamaivimba
 kívaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a
 ówánana

⁹ simásimena séna íma mirán-uwo.
 emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo
 simátímakaandawaiyemo maanáúváívínkén-
 áímbó taagwiyavón-kwaasiyemo Áánútuna

kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

10 simásímatuwena séna maanáúváivínkén-áimbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpá'á maré avora'á maraaó.

11 minkánaámó tínimba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a íyasa sáwí'o umái máyayawai sáwí'a umái maíyasa kawé'ó kwéiyawai kawé'á íyasa kawé'á umái máyayawai kawé'á umái ménaaowe siráíye.

12 súwana Ísu séna ísáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meeyámbá maimaé'a kumónaumne.

13 aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a mai'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

14 súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa mai'mai'a ónááontavesa unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kawé'á umái máyáawana tírunkó aamoí kwéiye.

15 sáwí'o umáimo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máraáawaiye kampar-áíntávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

16 Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináimbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Tévíti aísavutantamba

uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráiyé.

¹⁷ súwasa Áánútun-amankoe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásiyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai tíyana Áánútu maí'mai'a ónááon-domba úwoi timínasa nésa maí'mai'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúvávímbá agaimaré'a maanáúvávínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kentí imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timínímba agaimaré'o simátimunda-sawi-meyamba timíníye.

¹⁹ évakarawaimo maanáíntómpínkémbó paárinin-tantaa'o tínaaembo umámiyanamo éna Áánútu minkwáásiyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'mai'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúvávímbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árarir-aimban-iyé kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árarir-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwo kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árarir-aimban-iyé.

mináímbá ánásaiye.

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7